

N:o 7.

Ank. till Riksd. Kansli d. 13 April 1869, kl. 2 e. m.

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 2) Utlåtande N:o 5, med anledning af väckt motion angående förändrade bestämmelser i afseende å kompetens till åtskilliga tjänster inom de delar af Norrbottens län, der Finska språket hufvudsakligen talas.

Sedan Andra Kammaren med anledning af derstädes utaf Herr Z. Grape i detta ämne väckt motion, N:o 159, för sin del beslutat, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t framställa behovet och nödvändigheten af sådana föreskrifter, att vid tillsättning af tjänstebefattningar inom de delar af Norrbottens län, der Finska språket talas, företräde beredes sådana i öfrigt kompetente sökande, som styrkt sig vara mäktiga Finska språket; så har Första Kammaren, vid föredragning af Andra Kammarens protokollsutdrag med delgifvande af detta beslut, till Utskottet hänvisat frågan för vidare utredning; och får Utskottet, som jemväl emottagit protokollet öfver den i Kammaren förda diskussion i ämnet, härmed deröfver afgifva Utlåtande.

Af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Norrbottens län sednast afgifna femårsberättelse inhemtas, att den i Haparanda stad och i sju landsförsamlingar inom länet befintliga Finska befolkningen år 1865 uppgick till 16,426 personer, och att densamma under femårsperioden ökats med 530 personer; äfvensom att den inom länets sex särskilda Lappmarker befintliga Lappska befolkningen nämnda år utgjorde 4,469 personer, som under femårsperioden ökats med 165; samt att hvarje af dessa folkstammar talar sitt eget språk, ehuru en och annan af den Finska befolkningen förstår och talar Svenska, samt en del af den Lappska befolkningen förstår Finska språket och en annan del det Svenska, men största delen af dessa folkstammar förstår och talar endast sitt eget språk.

Samma femårsberättelse utvisar jemväl, hvad ock under frågans behandling i Första Kammaren upplystes, att vederbörande embetsmyndigheter, som hafva att tillsätta eller förordna länsmän och prester inom berörda delar af landet, förvissa sig derom, att de personer, som till dylika tjänster förordnas, både förstå och kunna meddela sig på det eller de språk, som befolkningen talar i det distrikt, der de anställas, utan att, så vidt Utskottet kunnat inhemta, någon särskild föreskrift derom finnes meddelad.

Vid tillsättande af öfriga derstädes förekommande tjänstebefattningar, såsom domare, kronofogde, häradsskrifvare, läkare, jägeritjenstemän och landtmätare m. fl. synes deremot icke något afseende varit fästadt vid sökandernes kännedom i det språk, som af befolkningen i orten talas.

Men det lär icke kunna bestridas, att befolkningens "rätt, välfärd och trefnad" i viss mån kan betingas jemväl deraf, att de embets- och tjänstemän, som i första hand skola utöfva rättsskipningen, den administrativa och ekonomiska förvaltningen samt helsovården i orten, förstå och kunna meddela sig på det språk, som af allmogen begagnas; och torde kunna antagas att det icke skulle blifva utan inflytande på befolkningens förståndsutveckling, insigter och omdöme, hvarigenom dess belåtenhet och välstånd otvifvelaktigt skulle främjas, om tillfälle blefve densamma beredd att på eget språk, omedelbart, meddela sig med de upplysta och bildade personer, som i orten finnas och som blifvit satta att derstädes vårda och handhafva så väl det allmännas som menigheternas och de enskildes rätt och bästa.

Hvad här blifvit anfördt kan, efter Utskottets åsigt, lika väl och med samma skäl tillämpas på den Lappska som på den Finska befolkningen, helst den förra, hvad naturgåfvor och förståndsufffattning beträffar, säkerligen icke står den sednare efter, och Lapparnes inskränkta antal icke torde innebära skäl att lemna de åtgärder åsido, som kunna bidraga till befrämjande af deras bästa. Under denna uppfattning anser Utskottet, i öfverensstämmelse med hvad i Första Kammaren vid ärendets föredragning blifvit yttradt, att, fastän motionären och Andra Kammaren vid frågans behandling endast fästat uppmärksamhet vid den Finska befolkningen, afseende jemväl bör fästas vid den Lappska befolkningens behof i ofvanberörda hänseende, helst efter de meddelade uppgifterna om de båda ifrågavarande folkstammarne visar sig att Lapparne fortfarande ökas; under sednaste femårsperioden till och med i något högre procent än Finnarne.

I öfverensstämmelse med de sålunda uttalade åsigtterna anser Utskottet sig böra ej endast tillstyrka Kammaren att biträda Andra Kammarens nu ifrågavarande beslut, hvad syftemålet deraf beträffar, utan ock hemställa det Kammaren ville i sitt beslut omfatta så väl den Lappska som den Finska befolkningen i Norrbottens län.

Hvad ordalagen af Andra Kammarens beslut i frågan åter vidkommer, eller att till Kongl. Maj:t framställa behovet och nödvändigheten af sådana föreskrifter, genom hvilka vid tillsättning af tjänstebefattningar inom de delar af Norrbottens län, der Finska språket talas, företräde beredes sådana i öfrigt kompetente sökande, som styrkt sig vara mäktiga Finska språket" befarar Utskottet, att, om desamma oförändrade antoges, det skulle kunna inträffa, att hvarken det allmänna eller den befolkning, hvars bästa man genom beslutet afsett att befrämja, derigenom vunne, alldenstund genom ett så beskaffadt stadgande vore möjligt, att personer med stora insigter, framstående tjänstemannaskicklighet och bepröfvad förmåga blefve eftersatta för sådana, hvilka, fastän stadgade kompetensprof till tjänsten af dem blifvit aflagda, saknade den erfarenhet, det omdöme och de egenskaper, som för tjänstens utöfvande kunde vara af synnerlig vigt.

Utskottet anser därför, att, huru öfverensstämmande med befolkningens billiga fordringar samt huru viktigt och betydelsefullt det än kan vara, att tjänstemän inom en ort känna och kunna meddela sig på det språk, som af befolkningen derstädes i allmänhet talas, det förnämsta vilkoret för befrämjande af ett samhälles sedliga utveckling, betryggade rättsförhållanden och materiella förkofran likväl hufvudsakligen måste bero derpå, att de embets- och tjänstemän, som blifvit anförtrödda att närmast vårda detta samhälles angelägenheter, ega den mest framstående skicklighet, den största förmåga och de bäst utbildade egenskaper i öfrigt för sitt kall bland dem som vid tjänsternas tillsättande kunna ifrågakomma, hvarför efter dess uppfattning företräde för egande språkkännedom endast bör ifrågakomma, der meriterna i öfrigt sökanderne emellan äro lika.

På grund af det nu anförda föreslår Utskottet, att Kammarerna, med ändring af Andra Kammarens ifrågavarande beslut, för sin del måtte besluta, att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t framställer behovet och nödvändigheten af sådana föreskrifter, att vid tillsättning af tjänstebefattningar inom de delar af Norrbottens län, der Finska och Lappska språken talas, företräde lemnas sådan kompetent sökande, som, med jemngod skicklighet och lika förvärfvad tjänstemannaduglighet med de öfriga sökanderne, styrker sig vara mäktig det eller de af ofvanberörda språk, som af befolkningen talas i den ort, der tjänstebefattningen är ledig.

Stockholm den 13 April 1869.

På Utskottets vägnar:

E. V. Almquist.